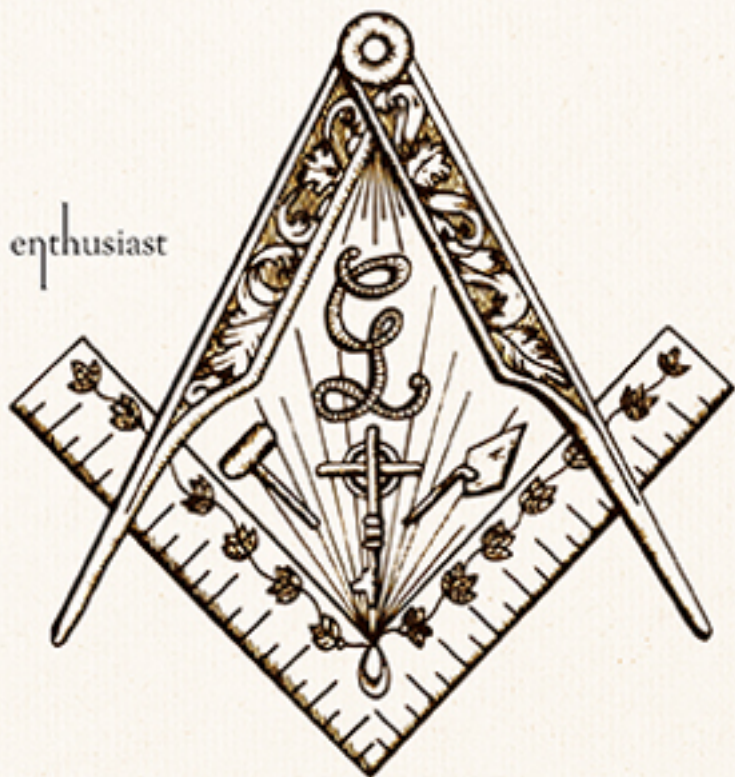

МАСОНСТВОТО

ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И САЩ:
исторически документи и митове

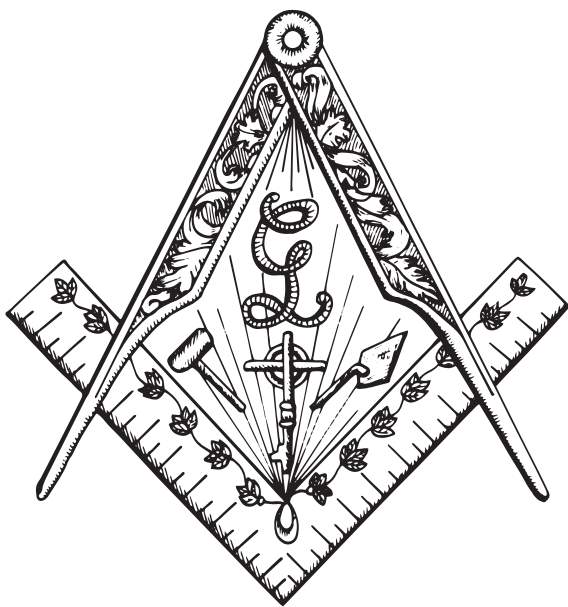
enthusiast

ВЛАДИМИР ЛЕВЧЕВ

МАСОНСТВОТО

ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И САЩ:
исторически документи и митове

ВЛАДИМИР ЛЕВЧЕВ

enthusiaст

София, 2022

Владимир Левчев
Масонството във Великобритания и САЩ:
исторически документи и митове

© Владимир Левчев, автор, 2022
© Ивайла Пеева, дизайн на корицата, 2022
© Friedrich Althausen, наборен шрифт Vollkorn (SIL Open Font License), 2022
© Enthusiast – запазена марка на „Алто комюникейшънс енд пбъблишинг“ ООД, 2022

ISBN 978-619-164-506-0

СЪДЪРЖАНИЕ

Благодарности	7
Предговор	9

ПЪРВА ЧАСТ. Същност на масонството като социално явление и философия

Що е масонство?	19
Вярно ли е всичко това или нещо от това?	20
Дефиниция за масонство	20
Масонството като социално явление	25
Масонството като философия	33
Символи, митове и ритуали на свободните зидари	37
Смисълът на символите, алегориите и митовете	37
Масонство и религия	42
Масонската надница, работните сечива и градежът	47
Храмът на цар Соломон – изгубената истина	52
Хирам Абиф	53
Свещените числа	55
Основни теории за произхода на масонството	59
От оперативен към символен занаят	59
Тамплиерската теория	64
Пресечната точка на двете теории	69

ВТОРА ЧАСТ. Социално-историческата роля на масонството в Англия и САЩ

Ролята на масонството в Англия	81
Ролята на масонството в САЩ	95
Масонска архитектура и градоустройство във Вашингтон, САЩ	109

Сградите на Капитолия и Белия дом	111
Монументът на Вашингтон	112
Свещено пространство	113
Шотландският ритуал	114
Великата ложа	115
Принс Хол	116
Паметниците	117
Влияния на англосаксонското масонство върху масонството в света	119
ТРЕТА ЧАСТ. Конспиративните теории и реалното влияние на масонството	123
Някои конспиративни теории	125
Образът на масонството като конспирация в медиите и художествената литература	126
Реалното влияние на масонството в днешния свят	135
ЧЕТВЪРТА ЧАСТ. Документални извори и писмени свидетелства за масонството	145
Масонски музеи и библиотеки	147
Масонска литература	159
Документална литература (първични извори)	159
Историческа и аналитична литература (вторични извори)	167
Конспиративна литература (умишлени фалшификации и литературни фантазии)	170
Заклучение	177
Библиография	183

Благодарности

Искам да изкажа специална благодарност на научните ръководители на дисертационния ми труд, по чиято тема е изградена тази книга, доц. г-р Васил Загоров и проф. д.н. Николай Палашев. Много съм благодарен и на рецензента проф. г-р. Мони Алмалех, известен специалист по семиотика и библейски науки.

Голяма помощ ми оказаха и някои лични свидетелства на български и американски масони. Особено съм благодарен на Акрам Елайъс, Стар Велик майстор на окръг Колумбия, САЩ, с когото сме работили заедно в началната фаза на това изследване. Много благодаря също на Лариса Уоткинс, библиотекар на библиотеката на Върховния съвет на Шотландския ритуал, 33-та степен (33°), във Вашингтон, окръг Колумбия, за личното ѝ съдействие.

Впрочем читалнята на тази библиотека в американската столица е отворена за широката публика. Повечето важни масонски библиотеки са дигитализирани. Но все пак нищо не може да замени личния контакт с книгата. И още по-малко личния контакт с човека.

Предговор

Тази книга цели да отговори на въпроса каква е била ролята на масонството в историята, особено по време на буржоазните революции от XVIII и XIX век, като се базира на документални извори и писмени свидетелства.

Какъв е приносът на отделни известни масони, но преди всичко на масонството изобщо, към идеите на Просвещението, към модерната идея за рационален и демократичен обществен ред, за общество, основано на Конституция, законност и свобода на индивида. Има ли връзка масонството с установяването на модерното демократично общество и каква е тя?

Свободното зидарство е фратернално общество (братство) на „свободни“ мъже. Те могат да изповядват различни религии, но трябва да вярват в един Бог, наричан Архитект на Вселената. Това е една просвещенска деистична представа за Бог. Масоните проявяват религиозна толерантност и уважение към свободния индивид. Това е било много важно след Гражданската война в Англия (1642–1651). Но тази толерантност може да има значимост и днес, във време на глобализация, от една страна, и религиозен екстремизъм – от друга.

Масонството като философия е сложна символна система, въплътена в таен ритуал. Това, че

масонството е било заклеено от Католическата църква, обяснява донякъде тайните разпознавателни знаци и тайния ритуал. Но тайнството и символизмът не са само средство да се крият опасни идеи. Те имат и езотеричен смисъл. Масонските ритуали могат да се сравнят с древните мистерии, които са били алегорични театрални представления за посветени.

Великата ложа на Англия се основава на 24 юни 1717 година в Лондон. Тя обединява вече съществуващи ложи, но едва тогава Свободното зидарство заявява публично своето съществуване. От този момент нататък масонството се разпространява бързо и играе важна роля в интелектуалния и политическия живот на Европа и Америка през XVIII и XIX век.

Тази роля е исторически документирана. И до днес масонството се смята за най-голямото фратернално общество (братство). Но много други организации – като колежанските клубове в САЩ, белязани по традиция с гръцки буквени абревиатури като Фи Бета Капа, Сигма Фи, Алфа Тау Омега, имат подобен характер на тайни фратернални общества.

През ранния XVIII век в европейските общества е имало непреодолими класови и религиозни деления. До малко преди 1717 година в Англия, както и в цяла Европа, се е водела религиозна война. След края на Гражданската война в Англия само в ложата, с нейния дух на толерантност, пуритани и англикани, благородници и търговци са могли да общуват.

От друга страна обаче, старите английски ложи са били изключително мъжки общества, което е в разрез с идеите за равенство. Но английското масонство излиза на повърхността през галечния

XVIII век, когато е имало робство и патриархална йерархия и е липсвало равенство между половете. Някои масони твърдят, че недопускането на жени в ложите се е дължало по-скоро на желанието жените да бъдат защитени при гонения и този принцип, както и пазенето в тайна, се е превърнал в част от консервативната масонска традиция и до днес, въпреки че вече не съществува опасност от гонения. В САЩ има и женска, или по-точно смесена ложа – Орден на Източната звезда (*Order of the Eastern Star*), но в нея участват само роднини на масони.

Според някои автори като Маргарет Джейкъб [33, 34] масонската ложа е пример за демократично общество, една република в умален вид, където решения се вземат с гласуване, а майсторът на ложата, подобно на избран президент, има определен временен мандат според правилата на ложата и Конституцията на юрисдикцията. Всички масони са братя независимо от тяхната религия, раса, етнос или социален статут.

Тъй като днес такова равноправие не е нещо уникално, а освен това масонската изборна демокрация е ограничена само до майсторите, масонската ложа едва ли може да се приеме вече като модел за демократично или републиканско устройство. Но нещата са изглеждали по друг начин през XVIII век, когато най-често срещаната форма на управление е била абсолютната монархия (в английския случай парламентарната), съществувало е робство и не е можело и дума да става за толерантност към други деноминации или религиозни разбирания, различни от тези на официалната църква.

Но и днес, в условията на растящ религиозен фундаментализъм и етнически вражди по света, масон-

ството може да играе някаква умиротворителна роля. Затова изследването на масонството като организация и като философия има не само историко-ографска значимост, но и политическа актуалност.

* * *

Обект на тази книга е философията на масонството, още известно като Свободно зигарство, както обикновено се превежда английското Freemasonry, а в по-стари текстове – франкмасонство, и по-специално документалните извори за неговото възникване и развитие във Великобритания и САЩ, включително масонските библиотеки.

За същността и ролята на масонството в света съществуват множество конспиративни теории. Налице са обаче достоверни източници и извори, които свидетелстват за реалната същност и история на масонството. Така че е много важно отсяването на научно доказаните факти от митовете за културно-историческото значение на масонството.

В настоящото издание ще бъдат разгледани и обобщени достоверните извори и реалната информация за историята на масонството, особено в Англия, където то възниква, и в САЩ, където се разпространява и развива от самото създаване на държавата, както и за езотеричната и социалната философия на масонството. Важно е да се отсее „пльавата от зърното“, фантазиите от доказаните исторически факти.

Ще бъде разгледана и ролята на масонството в историческото развитие на английското и американското общество от XVIII век насам, както и същността на масонската езотерична философия в кон-

текста на просвещенската философия от същото време според различни информационни източници.

Историческият фокус е главно върху периода от 1660 година до наши дни. А в културно-географско отношение акцентът е поставен върху англосаксонския свят.

Според изворите и източниците масонството е имало важно историческо значение в развитието на британското и северноамериканското общество от периода на Реставрацията (1660) и Славната революция в Англия и Американската революция (1775–1783) до наши дни, но особено по време на буржоазните революции в Европа и Америка. Масонският ритуал всъщност материализира една своеобразна философия от времето на Английския ренесанс и Просвещението, вплътена в символи и алегории, своеобразен начин на мислене, който видната английска историчка Франсис Йейтс дискутира в книгата си „Розенкройцеровото просвещение“ [77]. С други думи, масонството е имало важна роля като мост както между различни религии и обществени прослойки, така и между символно-мистичното мислене и рационалното просвещенско мислене.

В края на тази книга се прави анализ на документални извори и информационни източници, включително библиотеки и музеи в американската столица като библиотеката на „Домът на храма“ (*House of the Temple*) и други библиотеки във Великобритания и САЩ, както и онлайн масонски библиотеки и специални колекции. Нужно е отграничаването на историческите извори с реална научна стойност за историята на масонството от псевдонаучни текстове, чертаещи конспиративни теории, или от чисто литературни фантазии.

Книгата може да има принос и за разбирането на историческата роля на масонството като организация, в която съществува просвещенска религиозна и политическа толерантност и строги, но демократични правила, гарантиращи свободата на индивида, а също и като езотерична философия.

Разбирането за политическата и религиозната толерантност в масонството като международно фратернално общество би могло да има и политическо приложение в нашата епоха на възраждащ се религиозен фундаментализъм, нетолерантност към различните и дори „война на цивилизациите“.

* * *

Много от документалните извори и източници на информация за масонството на английски език са общодостъпни. Някои от тях могат да се намерят и в български превод. Има и оригинални български източници с документална стойност. Но повечето писмени извори се намират в библиотеката на Обединената Велика ложа на Англия във *Freemason Hall* в Лондон [69], в Конгресната библиотека във Вашингтон, в библиотеката на „Домът на храма“ (*House of the Temple*), в генералната квартира на Шотландския ритуал (*Scottish Rite*), 33° от Южната юрисдикция във Вашингтон [66], в библиотеките на Великата ложа на Айова [43], на Великата ложа на Ню Йорк [12] и на Великата ложа на Пенсилвания [45]. Има и обширни колекции от масонска литература, достъпна онлайн, например в *The Phoenixmasonry* [54]. От историческите извори, свързани с масонството, може би най-голямо значение имат Региус поемата (*Regius Poem*), още известна като Ръкопис на Халуел

[59], „Конституциите на Свободните зигари“ (*The Constitutions of the Free-Masonry*) на Джеймс Андерсън [2] и „Морал и догма“ на Албърт Пайк [56, 96].

Макар че масонските ритуали са тайни и се предават устно, има доста общодостъпни писмени извори за тях. От значителна помощ за изследването бяха и лични свидетелства, включително на Стари Велики майстори в САЩ и в България, както и наблюдение върху архитектурни пространства и сгради на храмове, предимно в американската столица.

Трябва обаче да се има предвид, че голяма част от литературата за масонството включва конспиративни теории и представлява недостоверни извори или литературни фантазии. Но те също трябва да бъдат разглеждани и някои от тях са дискутирани по-долу в книгата. Важното е изследването да почива на достоверни исторически и документални извори.

ПЪРВА ЧАСТ

Същност на масонството като
социално явление и философия

Що е масонство?

Много хора, включително и много масони, които не познават детайлно историята и философията на своето братство, са си задавали този въпрос през последните три века. Но никой още не е дал окончателен и пълен отговор. Дори за тези, които имат необходимото знание, въпросът винаги остава отворен за нови и по-задълбочени интерпретации. Същността и ролята на масонството – още известно като Свободно зидарство, както обикновено се превежда английското Freemasonry, а в по-стари текстове франкмасонство – е обект на множество конспиративни теории. Тези теории, най-често представящи масонството като глобално тайно общество, което управлява задкулисното света, са доста популярни и мнозина ги приемат за истина.

Наистина ли масонството е едно мощно тайно общество, което управлява целия свят? Религия ли е масонството? Или е сатанински култ?

Или е еврейска конспирация? Или – според друга теория – е антикатолическа конспирация на протестанти и заговор срещу папата? Или е еврейско-християнска конспирация срещу мюсюлманите? У нас рядко се набляга на религиозния момент, но мнозина смятат, че масонството е някаква

международна мафия, чиято единствена цел е членовете ѝ да се подкрепят взаимно – финансово и политически.

Вярно ли е всичко това или нещо от това?

Въпросите за масонството, на които множество популярни книги и интернет страници претендират, че дават отговор, имат кратък такъв. Не, не е вярно. Масоните не управляват света. Масонството не е религия, нито е сатанински култ. То не е нито еврейска, нито християнска, нито каквато и да е друга религиозно-политическа конспирация. Не е и международна мафия. Но какво е тогава?

На този въпрос е посветена първата глава на настоящата книга. След като отговорим на него, ще погледнем и към историята и ще се опитаме да дадем отговор и на още един въпрос: Какъв е приносът на масоните и на масонството към идеите на Просвещението? Редица видни масони са участвали в буржоазните революции, които материализират тези просвещенски идеи през XVIII, XIX, та дори и през XX век. Връзка на масонството (или масоните) със създаването на модерната демократична държава, възникнала в условията на свободен пазар по света, наистина съществува.

Дефиниция за масонство

Свободното зидарство според собствената си дефиниция е фратернално общество (т.е. братство) на свободни мъже с различни професии, национално-

ти и религии, които вярват в едно Висше същество, или Висш разум, наричан от масоните Архитект на Вселената [49]. Това е една просвещенска деистична представа за Бог, която обединява аврамическите религии с рационалистическата идея за първопричината на причинно-следствените отношения в света, за света като разумен проект. Понятието „Архитект на Вселената“ може да включва всички монотеистични религии.

Масоните са се задължили да спазват законите на своята държава, но също така да проявяват толерантност към своите братя с други религиозни и политически разбирания и от други държави. Масоните задължително трябва да вярват в Бог (макар и по един рационалистичен философски начин) и въпреки че между тях е имало много изявени политически фигури и революционери, разговори на религиозни и политически теми са забранени в масонските ложи. Това е било много важно по време на Реставрацията в Англия, след края на Гражданската война (1642–1651), когато е имало нужда от помирение между пуритани и англичани [26].

Ложите учат своите членове да бъдат добри граждани и хора с висок морал. Масоните често се занимават с дарителство и филантропия. Толерантността и респектът към другите, към религиозно и политически различните, към всеки свободен индивид са важни за масоните не само в ложата.

Според една известна дефиниция от XIX век Свободното зидарство е „своеобразна морална система, завоалирана в алегии и илюстрирана със символи“ (*a peculiar system of morality veiled in allegory and illustrated by symbols*) [72]. Според масоните тяхната морална цел е „да приемат добри мъже, за да

зи направят още по-добри“, като им помогнат да се самоусъвършенстват. Но ложата не може да направи от лошите хора добри. Масоните освен това нямат никаква специфична за тях морална идея, различна от общите идеи на хуманизма, уважението към всеки индивид и равенството на всички индивиди пред закона. „Добрите мъже“ могат да бъдат хора от всички обществени прослойки, религии и раси.

Сравнително лесно е да се дефинира масонството като международно фратернално общество. То е световна организация без централно управление, но с общи правила и норми. Но ако говорим за масонството като философия, това е една изключително сложна и покрита в мистерия идейна доктрина. Масонските символи, знаци за разпознаване и ритуали са тайни и се предават устно от майстор на чирак и от поколение на поколение. Всеки масон може да каже открито за себе си, че е такъв, ако желае, но не за други свои братя. Макар че ритуалите са тайни, още в края на XVIII век, вследствие на „предателство“, е публикуван ритуал на английска ложа [22].

Масонството не е централизирана организация. Поради устния характер на предаването им (в ритуала „Ейшънт“, който се ползва в САЩ, и до днес нищо не се чете при провеждането му, а се учи наизуст), масонските ритуали и знаци могат да варират от държава в държава и дори от ложа в ложа. Всяка отделна ложа под юрисдикцията на Великата ложа (т.е. Върховната ложа на страната или на щата в САЩ) също има своя относителна вътрешна автономия, макар че има определени правила, които трябва да се спазват стриктно, за да бъде ложата

регулярна. Всяка Велика ложа по света е независима, макар че трябва да бъде призната от другите. Ситуацията е подобна на тази при православните църкви или при епископалните, т.е. англиканските. Те са автономни, но е необходимо взаимно да се признават за регулярни.

Великите майстори, както и Майсторите на ложи се избират с тайно гласуване и имат определен ограничен мандат. Няма „папа“, „патриарх“ или „генерален щаб“ на масонството никъде по света. Няма и столица на масонството. Все пак английската ложа фигуративно може да се нарече ложа майка на всички останали световни ложи в света поради това, че е първата, която е създадена [69].

Владимир Левчев
Масонството във Великобритания и САЩ:
исторически документи и митове

Редактор *Петя К. Димитрова*
Коректор *Цвета Нинкова*
Дизайн на корицата *Ивайла Пеева*
Предпечат *Ивайла Пеева*

Българска. Първо издание
Формат 60x90/16
Печатни коли 12
ISBN 978-619-164-506-0

Издава

enthusiast

Запазена марка
на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД

София, бул. „Васил Левски“ 31
тел.: 02/ 943 87 16,
email: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ можете да закупите от
www.enthusiast.bg

Печат РОПРИНТ

Масонството като философия е сложна символна система, въплътена в таен ритуал. Ритуалът визуализира една своеобразна философия от времето на Английския ренесанс и Просвещението, един начин на мислене, дискутиран от видната английска историчка Франсис Йейтс в книгата ѝ „Розенкройцеровото просвещение“.

Настоящата книга отговаря на въпроса „Що е масонство?“ – като философия и като фратерално общество – отвъд конспиративните теории. В нея се изследва реалната роля на масонските ложи в историята, особено по време на буржоазните революции от XVIII и XIX век.

Цена: 15 лв./7.70 €

www.enthusiastr.bg